Луспеник Дмитро Дмитрович,
Суддя, секретар Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу, заслужений юрист України

ІДЕАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС: яким він має бути?

Конкурс до новостворено Верховного Суду наближається до завершення. Його транспарентність та етапи проведення у світовій практиці є унікальними й безпрецедентними.

Разом з тим згідно з пунктом 6 Прикінцевих та перехідних положень до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» новий найвищий суд в системі судоустрою України запрацює лише після набрання чинності відповідного процесуального законодавства, яким є **проект Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»**, зареєстрований за № 6232 та 20 червня 2017 року Верховною Радою України прийнятий в першому читанні, за основу.

Чи може бути щось ідеальне? Питання риторичне. Згідно з Академічним тлумачним словником української мови «ідеальний» – це досконалий, відмінний, чудовий. «Ідеального» завжди слід старатися досягти, хоча всі прекрасно розуміють, що немає межі ідеального, тому що весь час потрібно удосконалюватись. Але, що стосується правового поля, процесуальної науки, то помилка у застосуванні закону має чи не найбільш вражаюче значення і це не філософська категорія.

Сучасні вимоги щодо розвитку процесуального законодавства основані на тому, що рівень правової захищеності особи, суб'єктів права залежать від ефективності судочинства. При цьому інститут правосуддя, який є фундаментальним у правовій системі, концептуально потрібно розглядати одночасно як форму здійснення прав і свобод людини та громадянина і як самостійне соціальне та правове благо, що реалізуються через справедливе правосуддя і належні судові процедури.

В юридичній літературі справедливо зазначається, що недоліки і прогалини в праві були і завжди будуть, незважаючи на те, як законодавець не хотів би або не вмів приймати необхідні закони, тому що передбачити всі відносини, які потребують законодавчого регулювання, просто неможливо. Особливо це проявляється в період кардинального обновлення законодавчого масиву.

Невміння законодавця належним чином сформулювати розумні та зрозумілі (як для суддів, так і для учасників процесу) процедури розгляду цивільних справ особливо яскраво проявилося, зокрема, у ЦПК 2004 року, до якого було внесено безліч змін, що, звичайно ж, «нервує» судову практику.

При прийнятті нових процесуальних кодексів розробникам законів і законодавцю слід знати, що судочинство – це комплексна система інститутів, стадій, процесуальних проваджень, в яких процедури, процесуальні дії повинні вчинятися за чітко визначеною процесуальною формою і які не мають суперечити одна одній. І лише все це разом взяте буде визначати певний уніфікований стандарт правосуддя.

Таким чином, **ідеальний процесуальний кодекс** повинен визначатися певною системністю, узгодженістю, взаємопов'язаністю та уніфікованістю його норм як у самому кодексі, так і щодо певних інших процесуальних кодексів. Саме таким хочуть бачити процесуальний кодекс як всі судді, так і споживачі суддівських послуг.

Наведене приводить до висновку про те, що зміни до процесуальних кодексів необхідні і не лише в частині касаційного перегляду з огляду на перехід України до триланкової судової системи (як зазначається деякими критиками проекту Закону), а з урахуванням обраного європейського вектору розвитку держави, у т.ч. судової системи.

Слід визнати, що дуже легко порушити логіку і структуру кодексу, його принципи одним невдалим нововведенням. Тож постараємося розібратися в логіці запропонованих змін до процесуальних кодексів і деяких новел. Щодо структури проекту ЦПК (структури судочинства), то концептуально вона будується на системі проваджень судочинства (у т.ч. інстанційних проваджень), які згідно з визначеною законом юрисдикцією уособлюють автономні процесуальні порядки розгляду справ.

Під уніфікацією (або гармонізацією) розуміється скорочення відмінностей в змісті правових норм, які регламентують процесуальні правовідносини. При цьому не слід зводити уніфікацію лише до розробки однакових норм, розрахованих не схожі відносини.

Крім уніфікації (гармонізації), використовується ще й таке поняття як диференціація процесуальних норм і диференціація судових процедур.

Доктринальні підходи до вирішення проблеми єдності та диференціації процесуальної форми, які достатньо широко представлені в науці, свідчать про її дискусійний характер, про неоднаковість наукової думки як із питання стосовно самої суті диференціації, так і вибору критеріїв, за якими вона має здійснюватися. Важко погодитися з точкою зору, що процесуальна форма має бути уніфікована у всіх справах. Такий підхід не відповідає тим сучасним реаліям, які спостерігаються у процесі удосконалення нормативно-правового регулювання процесуальної діяльності, а також концептуальним підходам до розв'язання проблеми створення оптимальної моделі судочинства.

Науковці та практики уважно стежать за ходом оновлення процесуального законодавства, проводяться семінари, конференції з аналізу цього законодавства, надаються численні пропозиції та зауваження щодо удосконалення проекту закону.

Зупинимося лише на деяких критичних зауваженнях до проекту Закону і постараємося довести, що законопроект хоча і не є тим ідеальним, до якого взагалі не було б зауважень, проте він значно удосконалить процесуальну форму і уніфікує деякі розбіжності норм права, забезпечить єдність судової практики.

Зазначається, що загальним недоліком усіх процесуальних кодексів є суттєве обмеження права особи на подання касаційної скарги, оскільки не підлягають касаційному оскарженню судові рішення у малозначних справах, крім випадків, якщо це стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовчої практики, або в разі, якщо справа становить суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, хто подає касаційну скаргу, або суд першої інстанції відніс справу до малозначних помилково (наприклад, ст. 390 проекту змін до ЦПК). При цьому оскільки немає чіткого та однозначного переліку таких справ, то вказані норми права містять корупційні ризики, не відповідають принципу правової визначеності, так як судді ВС будуть по-різному застосовувати ці норми права.

Вважаю, що зазначені побоювання є передчасними, хоча про них слід говорити й надати споживачам суддівських послуг відповідні роз'яснення та обґрунтування, а суддям – практичну допомогу, оскільки судді дійсно переживають за можливість належного застосування запропонованих змін до усталеної процедури розгляду справ.

Зазначу, що проблемою касаційного перегляду, а саме надзвичайної перегруженості раніше ВСУ, а потім і судів касаційної інстанції була так звана всеосяжність касаційного оскарження, а не в межах виваженої необхідності для здійснення судом касаційної інстанції завдання щодо забезпечення правильного і однакового застосування судами норм матеріального і процесуального права, відсутність будь-яких фільтрів касаційного перегляду. Це загальновизнаний постулат. Про відповідність існуючої у вітчизняному судочинстві системи касаційного оскарження судових рішень, що набрали законної сили, європейським стандартам доступного правосуддя, у тому числі принципу правової визначеності, науковцями й практиками написано дуже багато.

Аналіз існуючої в Україні системи перегляду судових рішень, що набрали законної сили, дає підстави зробити висновок, що, незважаючи на істотні зміни, що відбулися у зв'язку з ліквідацією наглядової інстанції (з 21.06.2001 року), вона не в повній мірі відповідає європейським стандартам та не забезпечує доступність правосуддя.

При цьому діючий порядок (процедура) касаційного провадження не відповідає призначенню вищого судового органу держави, як органу, призваного забезпечити правильне і однакове застосування судами норм матеріального й процесуального права, оскільки він фактично зрівняв суди касаційної інстанції в своїх повноваженнях з місцевим та апеляційним судом, так як касація практично вимушена вирішувати не лише будь-яку справу по суті, а й ті процесуальні питання, в яких спір по суті не вирішується.

Загальновідомо, що втручання у справу, рішення по якій набуло законної сили, повинно бути виключенням, а не використанням широко наданих різних завуальованих можливостей.

Наведене й вимагає оптимізації процедур касаційного оскарження судових рішень, що набрали законної сили, за рахунок введення системи «фільтрів» та процедури допуску касаційної скарги до розгляду судом касаційної інстанції, а також удосконалення повноважень суду касаційної інстанції. Вирішуючи зазначене питання, слід враховувати, що касаційний перегляд є екстраординарним і може бути використаний: 1) за умов додержання принципу інстанційності розгляду справи з ухваленням остаточного рішення; 2) наявності обставин для перегляду, безпосередньо пов'язаних з функцією касаційного суду щодо забезпечення захисту публічних чи приватних інтересів.

Комітет міністрів Ради Європи у своїй Рекомендації відносно введення в дію та покращення функціонування систем та процедур оскарження у

цивільних та торгових справах № R (95) 5 від 07.02.1995 р. рекомендував державам-членам вживати заходи щодо визначення кола питань, які виключаються з права на апеляцію та касацію, щодо попередження будь-яких зловживань системою оскарження.

Враховуючи позицію Європейського суду з прав людини про те, що обмеження касаційного перегляду можливі тому, що це право за своєю природою об'єктивно потребує регулювання держави, що володіє у цьому відношенні певною мірою розсуду, можна стверджувати, що введення «фільтрів» та процедури допуску ніяким чином не буде порушувати право на доступ до суду, оскільки останнє вже буде реалізовано при зверненні до суду першої та апеляційної інстанцій. Крім того, вжиття вказаних заходів буде забезпечувати справедливий баланс між приватними та публічними інтересами, гарантувати своєчасність усунення судових помилок.

Практика національних європейських законодавств щодо існування «фільтрів» допуску до касації демонструє різні підходи до вирішення цього питання. Україна запроваджує свої «фільтри», що є її правом. При цьому використання оціночних чинників, у т.ч. таких понять, як: «суспільний інтерес», «малозначні справи» тощо, не повинні призводити до думки про наявність корупційних ризиків, адже, виходячи зі високого статусу Верховного Суду, у деяких випадках вирішення питання про можливість касаційного оскарження має відноситися до його дискреційних повноважень, враховуючи значущість справи для забезпечення єдності судової практики через призму судової процедури.

Використання наведених оціночних характеристик в частині підстави для допуску до касаційного оскарження, обумовлено тим, що розмаїтість обставин, які підтверджують наявність відповідної підстави для перегляду судових рішень, робить неможливим встановлення їх чітко виписаного переліку в законі і саме по собі не може розцінюватися як недопустиме. Надання найвищому суду в державній системі судоустрою певної свободи розсуду при вирішенні питання про наявність чи відсутність підстав для скасування чи зміни судових рішень в касаційному порядку – при умові однакового тлумачення цього поняття в процесі правозастосування – не суперечить засадам доступності правосуддя і відповідає ролі, місцю і повноваженням суду як незалежного органу правосуддя. При цьому суттєвість буде оцінюватися і визначатися з урахуванням конкретних обставин справи і значимості наслідків порушення для особи, щодо якої воно допущено. Звичайно, що в проекті

закону можна було б зазначити хоча би певні критерії таких оціночних чинників, але з досвіду зазначу, що тоді судді у практиці будуть використовувати лише їх, за межі не будуть виходити, що зневілює суддівську правотворчість та внутрішнє переконання.

Деякими критиками проекту Закону зазначається, що суперечить вимогам про прогнозованість і передбачуваність законодавства така оціночна правова ситуація, згідно з якою у випадку подання завідомо безпідставного позову або ж такого, який має очевидно штучний характер, суд має право залишити позов без розгляду (п. 3 ч. 2 ст. 45, п. 1 ч. 4 ст. 136, п. 10 ч. 1 ст. 258 проекту ЦПК).

Дійсно, з першого погляду зазначене є новим для процесуальних законів та судової практики і може мати наслідком різне застосування, що може бути перешкодою доступу до правосуддя. Проте є вищестоящі судові інстанції, які повинні й зобов'язані забезпечити єдність судової практики.

По-перше, зазначене є реалізацією нового конституційного положення про те, що юрисдикція судів поширюється лише на будь-який, але юридичний спір (ст. 124 Конституції України). Еволюція моделі судової юрисдикції, результатом якої стало виключення з юрисдикції суду повноважень щодо вирішення невластивих йому питань, її обмеження здійснено з метою підвищення ефективності судочинства та приведення його у відповідність до міжнародних стандартів у цій сфері. У сьогоднішніх умовах повнота судової влади повинна розумітися не як її всеосяжна доступність, поширення на всі без виключення правовідносини, що виникають у державі, а поширення судової влади, у першу чергу, на всі юридичні спори, які виникають в державі, виходячи із основного призначення судової влади – вирішення спорів про право, і лише у прямо встановлених в законі випадках – на інші справи.

Зокрема, ЄСПЛ зазначає, що відповідно до духу Європейської конвенції поняття «спору про право» має розглядатися не суто технічно, йому слід надавати сутнісного, а не формального значення. Відмінність точок зору між двома чи більше особами, що стосується прав та обов'язків, пов'язаних із питанням, є достатньою за умови, що вона істотна та має серйозний характер. Лише такий підхід до тлумачення зазначеного поняття, заснований на практиці ЄСПЛ, дозволить уникнути неправомірних відмов судів у відкритті провадження у справі або залишення позову без розгляду з наведених вище підстав та порушення права особи на доступ до суду.

По-друге, терміни «безпідставний позов», «штучний характер» по суті вже давно використовується в судовій практиці. Так, у ст. 89 чинного

ЦПК передбачено компенсацію здійснених відповідачем витрат у випадку пред'явлення позивачем безпідставного позову. Існуючу практику застосування цієї норми також можна використати для формування однакового підходу щодо оцінки судом позову на предмет його «безпідставності». Критерій «завідомо безпідставний позов» тривалий час також уже використовується при вирішенні питання про забезпечення позову. Крім того, є відповідні роз'яснення постанов пленумів. Тому, вважаю, що особливих проблем у судовій практиці виникнути не повинно.

Також вважаю, що суд не зможе залишити позов без розгляду, визнавши його пред'явлення зловживанням процесуальними правами, якщо позивач на вимогу суду здійснить забезпечення можливих майбутніх витрат відповідача (ч. 4 ст. 136 проекту ЦПК). При цьому суду надано дискреційне право застосовувати наведену вищу норму права залежно від конкретних обставин справи, що є виправданим.

Обґрунтовану стурбованість деяких авторів викликає норма проекту Закону, згідно з якою відповідача, зареєстроване місце проживання (перебування), місцезнаходження чи місце роботи якого невідоме, викликають до суду через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України.

Це так звана у процесі процесуальна фікція, згідно з якою розуміють юридико-технічний спосіб, використаний законодавцем у певних цілях положення, яке не відповідає дійсності. У процесуальному праві при доведеності певного фактичного складу завідомо недостовірний факт вважається існуючим і породжує юридичні наслідки.

Це вірно, так як такий спосіб, одночасно з процесуальними презумпціями, є доцільним, у деякій мірі розумним і потрібним в системі цивільно-процесуальних засобів здійснення правосуддя. Ці способи являються заходами, які забезпечують процесуальну економію юридичних засобів і зусиль суддів та учасників процесу при здійсненні правосуддя, інакше буде взагалі неможливо розглянути справу. Мета їх – спонукати недобросовісних учасників процесуальних відносин здійснити або відмовитися від здійснення певних дій, наприклад, зробити невигідним для сторони ухилятися від явки в судове засідання задля затягування процесу або приховування доказів тощо.

Фікція повідомлення звільняє позивача від необхідності доводити, а суд – від необхідності встановлювати факт належного повідомлення протилежної сторони.

На сьогодні, після відповідних пленарних роз'яснень вищих судових інстанції, правових позицій, викладених у судових рішеннях цих судів, у судовій

практиці абсолютно відсутня проблема визначення, чи повідомлений відповідач, місце проживання якого невідоме (а не лише у разі звичайної неявки до суду, так як це є його правом), через оголошення у пресі (ч. 9 ст. 74 діючого ЦПК). Ця норма активно застосовується і якщо вона вірно застосована, то судове рішення в цій ситуації вищестоящими судами не скасовується.

Крім того, в Україні запроваджується електронне судочинство, тому такий спосіб комунікації виглядає оправданим.

Застосування до учасників справи штрафу за зловживання процесуальними правами, вчинення дій або допущення бездіяльності з метою перешкоджання судочинству (ст. ст. 145, 149 проекту ЦПК) у літературі вважається невиправданим, так як можливий незаконний вплив суду на учасників процесу, що порушує змагальність процесу.

Що в цій ситуації є визначальним і як на цю норму права реагувати суддям і учасникам процесу? Перш за все, для учасників процесу – не зловживати своїми процесуальними правами. Слід зазначити, що при розгляді справи презюмується незалежність та неупередженість судді (процесуальна презумпція, тобто поки не доведено інше), тому судді також зобов'язані не зловживати своїми процесуальними обов'язками і правами.

Вчені, характеризуючи зловживання правом як «юридичний парадокс», вказують, що воно є тим негативом, тим неминучим баластом, тією «платою за свободу», які супроводжують будь-яке правонаділення. Що ж стосується зловживання процесуальними правами, то, на думку багатьох учених, зловживання правами наразі стало загальною тенденцією вітчизняного судочинства. Разом із тим інколи у літературі йдеться про схвальне ставлення до зловживання процесуальними правами, розкриваються методики затягування процесу з метою отримання бажаного результату, стратегії процесуальних диверсій, що, на мій погляд, є неприпустимим і призводить до викривленого розуміння зловживань процесуальними правами як явища з позитивною конотацією, як способу досягнення позитивних результатів для однієї зі сторін за рахунок порушення прав другої сторони. Вважаю, будь-яке зловживання правом є відхилення від правил поведінки, а зловживання процесуальними правами необхідно розцінювати як девіацію процесуальної поведінки, що має бути недопустимою в межах цивільного судочинства.

Аналіз діючого ЦПК щодо способів виявлення, шляхів протидії зловживанням процесуальними правами, а також законодавчої регламентації цієї правової категорії показує, що в арсеналі судів є доволі незначний правовий інструментарій, щоб ефективно протидіяти технологіям перешкоджання

здійсненню справедливого і у розумний строк правосуддя, які постійно масово поширюються. У зв'язку з цим, розуміючи направленість деяких дій учасників процесу на зрив судового засідання чи перешкоджання судовому розгляду, що є зловживанням процесуальними правами, суди нерідко вимушені самостійно конструювати власні повноваження, яких немає в законі, аби досягти завдання судочинства (так звана фактична процесуальна діяльність). Це є небезпечним, оскільки може призводити до суддівського розсуду і свавілля. Саме тому такі дії суду мають регламентуватися нормами права, містити процесуальні засоби, які б визначали алгоритм дій суду при вчиненні учасниками процесу дій чи бездіяльності, що порушують правила, встановлені ЦПК України.

Саме для того проект ЦПК детально регламентує поняття «зловживання процесуальними правами» та заходи, які суд може застосувати. У науці зазначається, що зловживання процесуальними правами – це юридичний парадокс.

Складність виникає і в тому, що в кожному конкретному випадку суд повинен визначити межу між добросовісним використанням своїх процесуальних прав і зловживанням ними. При цьому недобросовісність при реалізації свого права – оціночна категорія. Суд повинен оцінювати правову ситуацію у справі, а не відношення сторін до спору і процедури судочинства.

Отже, одним з нових заходів відповідальності, що може бути впроваджений у рамки ЦПК, є накладення судового штрафу за зловживання процесуальними правами.

Така процесуальна санкція існує у діючому ГПК України, п. 5 ч. 1 ст. 83 якого передбачає право господарського суду при прийнятті рішення стягувати в доход Державного бюджету України з винної сторони штраф у розмірі до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за ухилення від вчинення дій, покладених господарським судом на сторону.

Вважаю це дієвим стимулом для перешкоджання недобросовісним учасникам процесу зловживанню процесуальними правами. Проте у разі запровадження такої процесуальної санкції необхідно зазначити таке.

Накладаючи на сторону, яка допустила зловживання процесуальними права, судовий штраф суду слід буде звернути увагу на те, що у цивільному процесі, на відміну від кримінального, не встановлюються мотиви вчинення процесуального правопорушення та форма вини, так як це неможливо, оскільки такого процесуального інструментарію немає. При визначенні розміру судового штрафу необхідно буде враховувати лише можливий ступінь впливу санкції на правопорушника, тобто негативний ефект того, як ця

санкція може вплинути на конкретну особу, а також тяжкість правопорушення для руху справи та майновий стан правопорушника, тобто має бути забезпечена індивідуалізація покарання. І саме головне, висновок суду про те, що учасник процесу здійснив зловживання процесуальним правом, має бути максимально мотивований в ухвалі суду.

Разом з тим в обов'язковому порядку у кодексі має бути забезпечена можливість при наявності для цього підстав зменшення розміру штрафу, відстрочки або розстрочки сплати судового штрафу ухвалою суду при його накладенні з урахуванням майнового, сімейного стану особи тощо. Такі норми будуть свідчити про гарантії призначення справедливого покарання за неповагу до суду і за зловживання процесуальними правами.

Отже, судовий штраф у дохід держави має на меті дисциплінувати учасників процесу та осіб, присутніх у судовому засіданні, забезпечити своєчасний захист порушених прав. Штраф є мірою юридичної відповідальності за вчинення цивільного процесуального правопорушення, тобто за неповагу до суду чи зловживання процесуальними правами, оскільки є невиконанням обов'язків, встановленими актами і розпорядженнями суду. При цьому слід визнати, що так званою «потерпілою» особою тут є не певний учасник процесу, а встановлений законом порядок здійснення судом як органом державної влади своїх повноважень у цивільному судочинстві. Саме тому штраф має стягуватись на користь держави як публічної міри відповідальності.

Разом з тим, не можна оминути й побоювання щодо запровадження такої міри процесуальної відповідальності як судовий штраф. Так, можуть виникнути ситуації щодо затягування судового розгляду у зв'язку з оскарженням ухвали суду про накладення судового штрафу (ч. 4 ст. 149 проекту ЦПК). Крім того, боязнь санкцій може викликати обмеження процесуальної дієвості сторони чи його представника у процесі, що може вплинути на досягнення істини при розгляді справи, на змагальності, а це відобразиться на судовій практиці.

Проте та мета, яка переслідується запровадженням судового штрафу, превалює над цими побоюваннями, оскільки направлена на примушення виконанню своїх юридичних обов'язків, попередження вчинення процесуальних правопорушень у майбутньому, зміцнення законності, формування поваги до суду і, як наслідок – досягнення цілей правосуддя – своєчасний, справедливий і неупереджений розгляд конкретної справи.

Нерідко у публікаціях критикується збільшення строку апеляційного оскарження рішення суду до 30 днів (на сьогодні – 10 днів), що, на думку

авторів, є необґрунтовано тривалим строком (ч. 1 ст. 355 проекту ЦПК), адже протягом цього строку рішення суду не набирає законної сили і можуть безпідставно діяти вжиті заходи забезпечення позову, що завдасть шкоди відповідачу. Зазначається й те, що це є порушенням ст. 6 Європейської конвенції у частині дотримання розумного строку розгляду справи.

Вважаю такі доводи безпідставними і кожен може коментувати цю норму проекту закону залежно від мети публікації. Достатньо згадати, що місячний строк апеляційного оскарження в судочинстві України існував доволі значний період часу і скорочений був лише у ЦПК 2004 р. Тоді також в юридичній літературі точилася гостра дискусія щодо законності скорочення цього строку і навіть було подання до Конституційного Суду України, який своїм Рішенням від 13.12.2011 року (№ 17-рп/2011) визнав таке скорочення строку апеляційного оскарження конституційною нормою.

При цьому в юридичній літературі справедливо зазначається, що надто короткі строки подання скарги до суду другої інстанції це суттєва проблема доступності правосуддя при оскарженні судових рішень. Надзвичайно короткі строки оскарження рішення суду є пагубними внаслідок одночасної дії певних факторів, які утруднюють доступність судового захисту в суді другої (апеляційної) інстанції: надсилання копії рішення суду учасникам процесу, які були присутні в судовому засіданні, діючим ЦПК не передбачено; законом не передбачено обов'язок суду фіксувати в рішенні суду дату, коли він був виготовлений в повному обсязі; розгляд клопотань про поновлення пропущеного процесуального строку дещо є ускладненим.

Отже, діючий ЦПК крайнє ускладнює оскарження рішення суду до апеляційної інстанції, унаслідок чого законопослушний заявник практично завжди опиняється в ролі порушника строку; при цьому довести, що суд порушив строк виготовлення та видачі копії рішення суду практично неможливо.

Також слід зазначити, що достатність чи недостатність встановленого законом строку для подання скарги значною мірою пов'язано з тими вимогами, які процесуальний закон пред'являє до змісту скарги.

Визначений строк апеляційного оскарження у проекті ЦПК надасть можливість учасникам процесу належним чином мотивувати апеляційну скаргу, не подавати так звані «короткі» скарги, адже наразі через це скарга нерідко залишається без руху, що лише ускладнює процес, не сприяє реалізації ідеї «скорого» суду, а навпаки призводить до затягування розгляду справи, збільшенням строку набрання рішенням суду законної сили. До того ж – надає зайвої й непотрібної процесуальної роботи суду.

Як висновок, зазначимо, що принциповими для сучасної правової реальності у процесуальній системі і у контексті конституційних змін у частині правосуддя, і щодо виконання міжнародних зобов'язань України залишаються проблема диференціації правосуддя, наявність різновидів судових юрисдикцій та диференційованої системи процесуального законодавства.

Література:

1. Ткачук О. С. Проблеми реалізації судової влади у цивільному судочинстві : монографія / О. С. Ткачук. – Харків : Право, 2016. – 600 с.
2. Курс цивільного процесу [Текст] : підруч. / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 1352 с.
3. Комаров В. В. Цивільний процес у глобальному контексті [Текст] / В. В. Комаров // Право України. – 2011. – № 10. – С. 22–44.
4. Комаров В. В. Цивільне процесуальне право: проблеми методології науки, диференціації та уніфікації судових процедур [Текст] / В. В. Комаров // Право України. – 2012. – № 1–2. – С. 154–174.
5. Ізарова І. О. Теоретичні засади цивільного процесу Європейського Союзу [Текст] : моногр. / І. О. Ізарова. – К. : ВД «Дакор», 2015. – 336 с.
6. Луспеник Д. Д. Настільна книга професійного судді при розгляді цивільних справ (складання судових процесуальних документів за новим ЦПК України). – Харків: Харків юридичний, 2005. – 640 с.
7. Луспеник Д. Д. Застосування новел ЦК і ЦПК України в судовій практиці. – Харків: Харків юридичний, 2005. – 432 с.
8. Луспеник Д. Д. Уніфікація та гармонізація норм цивільного, господарського та адміністративного судочинства: проблемні питання // Судова реформа: стан та напрямки розвитку (IV Міжнародний Судово-правовий форум). – К., 2016. – С. 101–105.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ”

ФАКУЛЬТЕТ ПРАВНИЧИХ НАУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПИ: РЕФОРМА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Київ
7 липня 2017 р.

Київ
ВД Дакор
2017

УДК 347.9(477)
ББК 67.9(4Ук)310
У58

У58 Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства. Зб. наук. праць. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 лип. 2017 р.) / за заг. ред. І. О. Ізарової, Р. Ю. Ханик-Посполітак. – Київ : ВД Дакор, 2017. – 238 с.

ISBN 978-617-7020-48-5

У збірнику містяться тексти наукових доповідей та повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства», присвяченої обговоренню проекту Закону про внесенння змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів № 6232 від 23 березня 2017 року.

УДК 347.9(477)
ББК 67.9(4Ук)310

© Національний університет
"Києво-Могилянська академія", 2017

ISBN 978-617-7020-48-5